

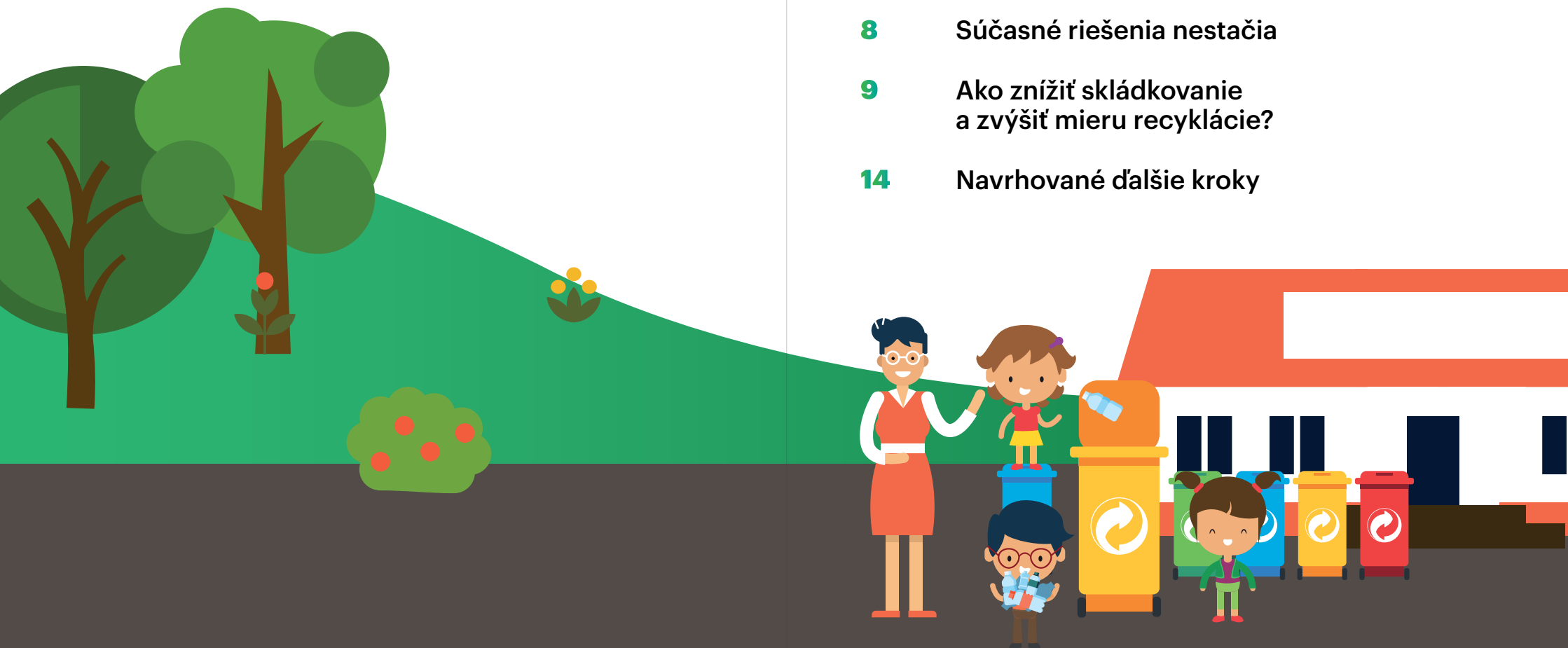
Čo s komunálnym odpadom?

Slovensko bude musieť v najbližších rokoch pristúpiť k významným reformám v nakladaní s odpadom. Zaväzujú nás k nim európske ciele. Ako k nim treba pristúpiť, aby boli efektívne a racionálne vynaložené finančné prostriedky a dosiahli sme najvyššiu hodnotu za peniaze?

Obsah

- 4** Na Slovensku dominujú skládky
- 6** Európske ciele sú ambiciózne
- 8** Súčasné riešenia nestačia
- 9** Ako znížiť skládkovanie a zvýšiť mieru recyklácie?
- 14** Navrhované ďalšie kroky

Na Slovensku dominujú skládky

Slovensko dnes patrí medzi **krajiny EÚ s najnižšou mierou recyklácie a s najvyššou mierou skládkovania**.

87 %

Na skládkach končí ročne až **87 % zo zmesového komunálneho odpadu** = 1 025 235 t odpadu.

90 skládok

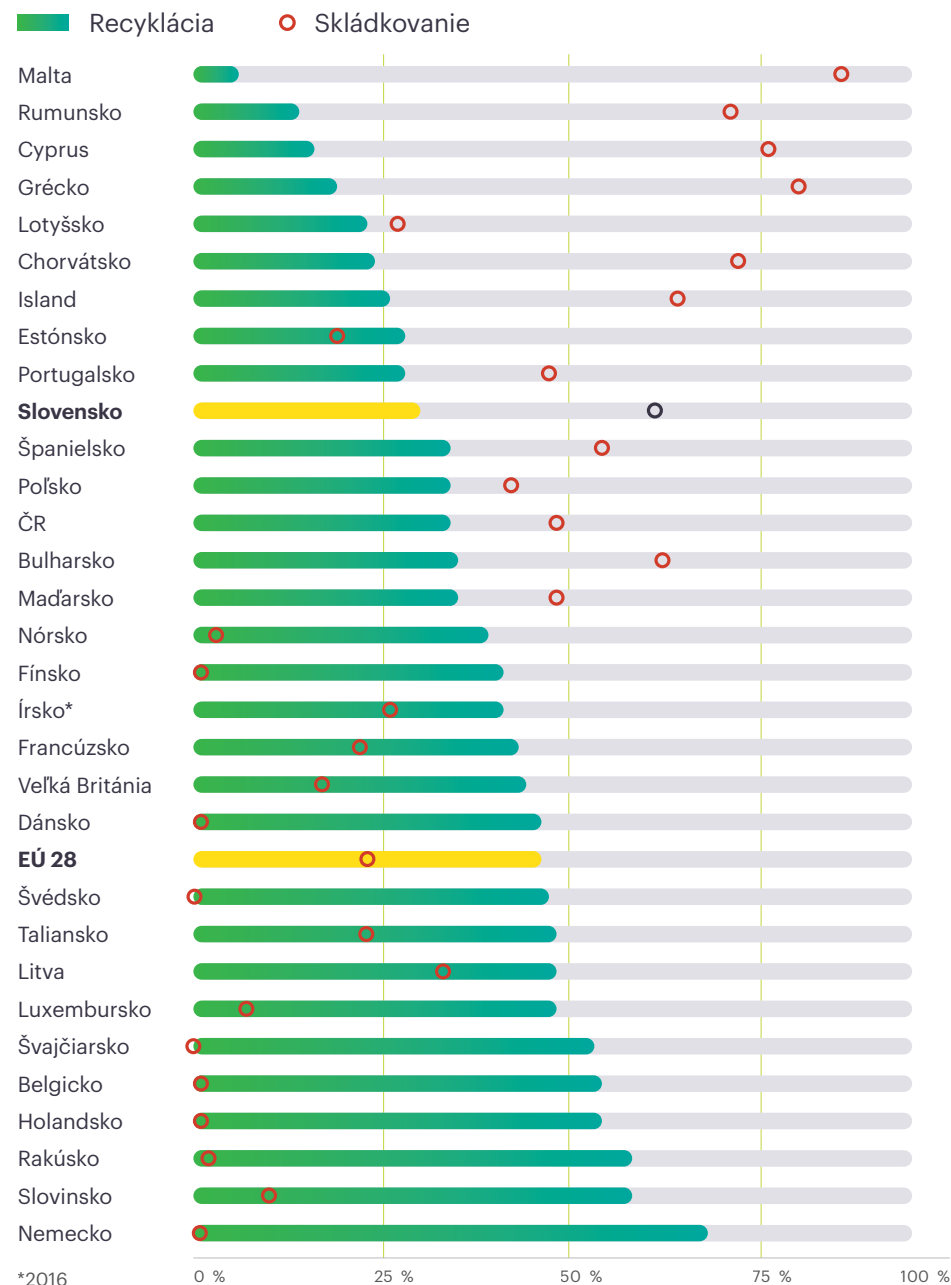
Celkovo sa prevádzkuje na Slovensku 90 skládok na nie nebezpečný odpad.

Od roku 2016, kedy je v platnosti nový zákon o odpadoch s princípom rozšírenej zodpovednosti výrobcov, došlo k rastu triedeného odpadu. Kým v roku 2015 sa na Slovensku triedilo 18 % odpadu, v roku 2017 to bolo už zhruba 30 %. **Skládkovanie odpadu však naďalej prevažuje**, pretože je najlacnejším a najmenej technologicky náročným spôsobom zneškodnenia odpadu.

So skládkovaním je spojených veľa rizík. Každá skládka má potenciál stať sa environmentálnou záťažou. Prevádzka zaťažuje okolie dopravou, hlukom, zápachom, ako aj znečisťovaním náletovým odpadom. Častým problémom skládok sú požiare.

Nakladanie s odpadmi v krajinách Európy (2017)

Zdroj: Eurostat, jún/2019

*2016

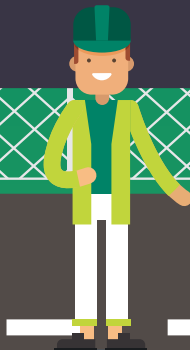
Európske ciele sú ambiciózne

Podľa smerníc EÚ bude Slovensko musieť:

- V roku **2020 dosiahnuť recykláciu 50 %** z vyprodukovaných komunálnych odpadov
- V roku **2030 dosiahnuť recykláciu až 65 %** z vyprodukovaných komunálnych odpadov
- Do roku **2035 skládkovať maximálne 10 %** z vyprodukovaných komunálnych odpadov (205 779 ton).

Ciele sa týkajú aj obalov:

- Do roku **2030** bude Slovensko musieť zabezpečiť **recykláciu 70 % z obalov** uvedených na trh.
- Najväčší nárast bude v komoditách:
 - **papier** zo 60 % na 85 %,
 - **sklené obaly** zo 60 % na 75 %
 - **kovové obaly zo železa** z 55 % na 80 %.

Objem zmesového komunálneho odpadu na skládkach sa musí výrazne znížiť:

Dnes na skládkach končí ročne 1 025 235 ton zmesového komunálneho odpadu.

V roku 2035 **bude musieť množstvo zmesového odpadu klesnúť** na 205 779 ton.

Na splnenie cieľov Slovensko musí zabezpečiť triedený zber a jeho následné zhodnotenie v dodatočnom rozsahu **minimálne 819 456 t zo zmesových komunálnych odpadov.**

Súčasná riešenia nestačia

Poplatok za skládkovanie je **dôležitým regulačným nástrojom štátu na podporu alternatívneho nakladania s odpadom**. V súčasnej výške však má len limitovaný vplyv na reálnu cenu skládkovania.

Uzatvorenie skládok, ktoré nespĺnia technické parametre stanovené EÚ, bude viesť k nedostatku kapacít skládok. Následne očakávame **významný nárast reálnej ceny za skládkovanie** (tzv. Gate Fee).

Zavedenie zálohovania PET fliaš povedie k nárastu triedeného zberu na Slovensku len o 0,45 %. Preto treba zaviesť aj ďalšie opatrenia.

Ak chce SR splniť všetky ciele stanovené EÚ v oblasti odpadov, musí prijať akčný plán odpadového hospodárstva v dlhodobom horizonte. Prvoradým cieľom musí byť transformácia hospodárstva z lineárneho na cirkulačné.

Ako znížiť skládkovanie a zvýšiť mieru recyklácie?

1.

Intenzifikácia súčasného triedeného zberu vo všetkých zložkách a **kompostovanie** biologicky rozložiteľného odpadu.

2.

Dotriedovanie a následná maximalizácia využitia dotriedeného zmesového komunálneho odpadu s využitím technológie splittingu a následná recyklácia, plazmové splyňovanie, katalytická mineralizácia.

3.

Ekomodulácia: finančné príspevky výrobcov do systému na základe dopadu výrobkov/obalov na životné prostredie po skončení ich životnosti.

4.

Boj proti znečisťovaniu životného prostredia = voľne pohodenému odpadu (litteringu) ako súčasť osvedy a vzdelávania.

1. Intenzifikácia triedeného zberu v praxi

○ Obaly a neobalové výrobky

Obaly a neobalové výrobky = papier, plasty, sklo, kovové obaly, nápojové kartóny, tvoria približne 30 % zo zmesového komunálneho odpadu. Preto je **veľký potenciál na rast vytriedenosti** a následnej recyklácie týchto komodít.

Aby triedenie odpadu naďalej rástlo, je tiež potrebné:

- cielene zvyšovať kapacitu zberovej infraštruktúry
- intenzívnejšie komunikovať smerom na občanov potrebu správneho triedenia odpadu
- zlepšiť proces dotriedňovania odpadu na triediacich linkách, s ohľadom na možnosti recyklácie
- zaviazat štát využívať recyklované produkty

○ Biologicky rozložiteľné odpady

Biologicky rozložiteľné odpady sú **najvýznamnejšou zložkou zmesového komunálneho odpadu** = tvoria až 50 % zmesového komunálneho odpadu.

Najvýznamnejšie nástroje na **podporu triedenia biologicky rozložiteľného odpadu** má štát:

- zrušenie všetkých výnimiek vzťahujúcich sa na jeho zber
- podpora umiestňovania kompostu v poľnohospodárstve
- podpora komunitného kompostovania

2. Dotriedňovanie so zavedením inovácií

Komunálny odpad má veľký potenciál. Riešením, ako obmedziť skládkovanie odpadu a zvýšiť mieru triedenia a následného recyklácie/energetického využitia na úroveň európskych cieľov, je **zavedenie inovácií a nových technológií v spracovávaní zmesového komunálneho odpadu** (napr. tzv. splitting + TAP úpravne).

Predpokladané investičné náklady intenzifikácie triedeného zberu a zavedenia mechanicko-biologického dotriedenia predstavujú 62,5 mil. €. (Na porovnanie: investičné náklady na systém zavedenia zálohovania predstavujú 80,2 mil. €).

3. Ekomodulácia: nástroj na zvýšenie miery recyklácie

Na výslednú mieru recyklácie obalov má vplyv už samotná **fáza dizajnu obalov a neobalových výrobkov**. Dizajn stojí na začiatku životného cyklu výrobkov a je nevyhnutný na zabezpečenie obehovosti.

Miera recyklácie sa zvýši zavedením **správne nastavených princípov ekomodulácie**: finančné príspevky výrobcov do systému by mali zohľadňovať nielen veľkosť záťaže výrobkov na životné prostredie, ale aj reálne náklady na nakladanie s ich výrobkom/obalom, keď sa stane odpadom.

Vyššie príspevky by mali odradiť výrobcov od používania materiálov, ktoré sú ťažko dotriediteľné a recyklovateľné.

4. Boj proti znečisťovaniu životného prostredia

○ Voľne pohodený odpad (Littering)

Riešením litteringu je komplexná spolupráca výrobcov, samosprávy, štátu a tretieho sektora. **Výrobcovia sa budú musieť podieľať na hradení nákladov na čistenie prírody** od voľne pohodeného odpadu.

Inštitút environmentálnej politiky odhaduje náklady na odstránenie litteringu v rozmedzí 0,68 až 2,7 milióna € za rok.

○ Vzdelávanie v oblasti triedeného zberu

Pri propagačných a vzdelávacích aktivitách s celoslovenským pôsobením by bolo žiaduce **upraviť, akým spôsobom merať a hodnotiť reálny dopad a úspešnosť ich vykonávania**.

Úlohou vzdelávacích aktivít na lokálnej úrovni by mali byť **návrhy riešení a opatrení sledujúce potreby a rezervy konkrétnej obce**.

Zákon by mal tiež obsahovať povinnosť poskytovania **potrebnej súčinnosti samospráv pri vzdelávaní**, ktoré realizujú organizácie zodpovednosti výrobcov.

Je potrebné zaradiť environmentálnu výchovu, ktorej súčasťou bude nakladanie s odpadmi, do školských osnov.

Navrhované ďalšie kroky

○ Ministerstvo životného prostredia (MŽP)

- prehodnotenie výpočtu cieľov zberu tak, aby zohľadnilo úroveň výkonu zberu v konkrétnej obci
- zákaz skládkovania komunálnych odpadov
- zrušenie výnimiek pre triedený zber BRKO
- zavedenie centrálnej evidencie a prerozdelenia priemyselného odpadu cez tzv. "§58"
- zmena EIA pre technológie úpravy odpadov – splitting

○ Organizácie zodpovednosti výrobcov (OZV)

- materiálne a finančné dodimenzovanie infraštruktúry systémov triedeného zberu

○ Koordinačné centrum (KC)

- vytvorenie pravidiel pre auditovanie OZV a výrobcov (výber auditorských spoločností, metodika auditov)

○ Obce

- prezentácia reálnych nákladov na nakladanie s odpadmi občanom obce
- dôsledné dodržiavanie VZN voči všetkým pôvodcom odpadov

○ Odpadové spoločnosti

- zavedenie transparentného členenia nákladov na triedený zber komunálnych odpadov od ostatných činností a nákladov
- maximalizovanie materiálovej recyklácie a minimalizovanie skládkovania – cieľ max. 10 % komunálnych odpadov
- spolupráca pri budovaní zberovej infraštruktúry a nových technológií na dotriedňovanie odpadov

**Tento dokument je krátkym zhrnutím analýzy
Ako efektívne plniť environmentálne ciele
v podmienkach SR autorov:**

**Ing. Roman Vandák, riaditeľ komoditného
odd. organizácie zodpovednosti výrobcov
ENVI - PAK**

**RNDr. Peter Krasnec, PhD., MBA, prezident
Asociácie podnikateľov v odpadovom
hospodárstve**